

**SUPPORTING COMMUNITY DEVELOPMENT
THROUGH URBAN ARTS EDUCATION**

Priporočila oblikovalcem politik za spodbujanje izobraževanja na področju urbanih umetnosti

V pričujočem dokumentu so obravnavani ključni rezultati raziskav, pridobljeni v okviru projekta URB_ART, vključno s priporočili, ki naj jih sprejmejo oblikovalci politik in odločevalci glede prihodnjih evropskih ukrepov za spodbujanje izobraževanja na področju urbanih umetnosti, da bi v celoti izkoristili njen potencial za družbo. Izraz urbana umetnostna vzgoja se nanaša na metodo umetnostne vzgoje, ki vključuje tako ustvarjalni razvoj posameznikov kot tudi razumevanje regionalne in mednarodne umetnosti in kulture, ki poteka na velikih, gosto poseljenih mestnih območjih z raznolikim prebivalstvom. V dokumentu so opisani izzivi, s katerimi se trenutno soočajo umetnostni pedagogi in praktiki pri obravnavah marginalizacije v družbi na področju umetnostne vzgoje, čemur sledijo praktična priporočila, kako olajšati vključevanje marginaliziranih skupnosti v urbano umetnostno vzgojo.

With the support of the
Erasmus+ Programme
of the European Union

Utemeljitev

Vsak človek ima pravico do svobodnega sodelovanja v kulturnem življenju je določeno v 27. členu Splošne deklaracije človekovih pravic. Zato so nacionalne države dolžne vsem svojim državljanom omogočiti sodelovanje v kulturnih dejavnostih. Tudi cilj 4.7 Združenih narodov o dosegljivem razvoju priznava povezovalno, participativno in krepitevno funkcijo kulture ter poziva k izobraževanju za spodbujanje kulture miru in nenasilja, k spoštovanju kulturne raznolikosti in k prispevku kulture k trajnostnemu razvoju.

Po Unescovem načrtu za umetnostno vzgojo iz leta 2006 "kulturna vzgoja vključuje tako ustvarjalni razvoj posameznika kot razumevanje regionalne in mednacionalne umetnosti in kulture. Je osrednja sestavina celostnega razvoja osebnosti in ustvarja bistvene pogoje za dejavno sodelovanje v kulturnem življenju družbe". Kulturno-umetnostna vzgoja je skupen izraz za ustvarjalne procese in učne dejavnosti na različnih področjih. Z empiričnega vidika lahko prispeva k socialni vključenosti, participaciji in opolnomočenju posameznikov in družbenih skupin, če sledi določenim pogojem. Lahko odpira ustvarjalne prostore za učenje in izkušnje, v katerih se spodbuja osebni razvoj in razvoj skupnosti, ustvarja socialni dostop do kulturnih in izobraževalnih dejavnosti ter premaguje socialno-ekonomske ovire.

Pričujoč dokument prispeva k ohranjanju teh pravic in podpira akterje pri njihovih prizadevanjih za njihovo uresničevanje.

Povzetek

Urbana umetnostna vzgoja lahko **krepi, spodbuja inovacije in socialno kohezijo**. Usklajevanje urbane umetnosti, urbanega izobraževanja odraslih in umetniškega izobraževanja lahko z reševanjem družbenih izzivov, izboljšanjem socialne vključenosti, razvoja in enakosti utira pot do družbene enakosti. Urbano umetnostno izobraževanje je učinkovit način za reševanje družbenih potreb in izzivov s spodbujanjem vseživljenjskega učenja, opolnomočenjem ljudi z ozaveščenostjo, informacijami in spretnostmi ter spodbujanjem lokalne vključenosti, kar prispeva k izboljšanju družbe in lokalne rasti ter preprečuje marginalizacijo.

Dejavniki marginalizacije so različni in se prepletajo ter se razlikujejo po posameznih državah. Nekateri od glavnih vzrokov so kljub temu skupni: nizek dohodek, ki mu sledijo socialna izključenost, nizka izobrazba, šibke jezikovne kompetence in etnično poreklo. Rezultati raziskave so pokazali, da se marginalizirani člani družbe pogosto ne zavedajo priložnosti za sodelovanje v umetnosti ali ponudbi umetniškega izobraževanja. Razlogi za to so finančne ovire, jezikovni izzivi, kulturne razlike in negotovost zaradi nepoznavanja umetniških izrazov.

Približevanje ljudem tam, kjer so, tj. v soseskah, na odprtih/javnih mestih, osebno povabilo in povabilo v maternem jeziku posameznika, bi bilo naše priporočilo za reševanje tega izziva pri doseganju ciljnih skupin, ki jim grozi marginalizacija.

Da bi zagotovili vključenost in se izognili strahu, je treba ponudbe urbanega umetniškega izobraževanja in umetniške projekte v skupnosti **oblikovati skupaj z njimi in ne za njih**. Udeležence je treba spoštovati in jih obravnavati kot enakovredne sodelavce in ne le kot "uporabnike". Hkrati je pomemben pristop, usmerjen v proces: ni pomemben izdelek na koncu, ampak je ključno biti del procesa in se svobodno izražati.

Bistven **je transkulturni pristop**, ki razume, da kulture niso homogene entitete, temveč vedno bolj hibridne, ki priznava kolektivne in individualne identitete z različnimi plastmi ter daje prostor več jezikom, verbalnim ali neverbalnim.

Zelo pomemben dejavnik, ki v urbanih okoljih vpliva na ponudbo praks umetniškega izobraževanja za spodbujanje sodelovanja, opolnomočenja in razvoja skupnosti v marginaliziranih skupnostih, je **financiranje**. Umetnostni pedagogi in organizacije, ki delujejo na tem področju, delajo samostojno ali kot poseben oddelek velikih ustanov in pogosto delujejo z omejenim proračunom. Ključnega pomena za podporo področju umetnostne vzgoje bi bilo javno financiranje, ki podpira dolgoročne projekte, omogoča trajnejše in varnejše okolje ter vključuje široke kategorije, ki so odprte za prepletena področja.

Poleg tega bi na **okrepitev področja** pozitivno vplivalo zagotavljanje infrastrukture, ustanovitev združenja ali mreže, ki bi nudila mentorstvo, poklicni razvoj in pomoč pri možnostih financiranja. Zaveznitva na regionalni, nacionalni in mednarodni ravni ne bi le omogočila izmenjave najboljših praks in dala jasnega glasu urbani umetnostni vzgoji, temveč bi vzpostavila tudi trdne odnose z oblikovalci kulturne politike in upravo.

Za podpiranje sektorja urbane umetnostne vzgoje je ključno **raziskati njegove značilnosti, potenciale in morebitne slabosti**. Vprašanje izolacije, ki se je pojavilo med pandemijo, potrebuje več raziskovalnega poudarka na področju ustvarjanja družbenih prostorov v kontekstu spreminjajočih se kulturnih interesov. Poleg tega je metrolingvizem kot dejavnik izključenosti, pa tudi kot priložnost za vključujoče metode s pomočjo umetnosti, raziskovalni desideratum. Z metodološkega vidika je priporočljivo uporabiti soustvarjalne pristope in v zbiranje podatkov kot neposredno ciljno skupino vključiti tudi udeležence procesov urbane umetnostne vzgoje.

Potencial izobraževanja v okvirih urbane umetnosti

Družbe se razvijajo in nenehno iščejo nove načine za spopadanje s priložnostmi, izzivi, neenakim položajem in razlikami v blaginji, ki jih prinašajo vse bolj spreminjajoče se gospodarstvo in demografske spremembe. Pot do družbene enakosti je možna z usklajevanjem izobraževanja odraslih, umetniškega izobraževanja in urbanih prostorov z reševanjem družbenih izzivov, izboljšanjem socialne vključenosti, razvoja in enakosti. Naše raziskave kažejo, da je urbano umetnostno izobraževanje učinkovit način za reševanje družbenih potreb in izzivov s spodbujanjem vseživljenjskega učenja, opolnomočenjem ljudi z

ozaveščenostjo, informacijami in spretnostmi ter spodbujanjem lokalne vključenosti, kar prispeva k izboljšanju socialne kohezije.

Podatki iz raziskave URB_ART so to potrdili; udeleženci raziskave so bili večinoma prepričani, da njihovo delo prispeva h izgradnji lokalne skupnosti, pri čemer so poudarili moč umetniškega izražanja za vključevanje marginaliziranih skupin.

Izzivi

Rezultati raziskave so pokazali, da so dejavniki marginalizacije raznoliki in prepleteni ter se razlikujejo glede na kontekst države. Vendar pa so bili kot nekateri od glavnih vzrokov opredeljeni nizek dohodek, ki mu sledijo socialna izključenost, nizka izobrazba, šibke jezikovne kompetence in diskriminacija zaradi etničnega porekla. Ob tem je 70 % anketirancev v raziskavi odgovorilo, da njihovo mesto nudi umetniške priložnosti za depriviligirane, vendar jih 83 % meni, da se marginalizirani člani družbe teh priložnosti ne zavedajo. Razlogi za to so med drugim pomanjkanje internetne povezave, finančne ovire, jezikovni izzivi in kulturne razlike.

Eden največjih izzivov za ustanove in posameznike, ki se ukvarjajo z urbanim umetniškim izobraževanjem, je financiranje. Po pričevanju udeležencev naše raziskave se njihovo delo na področju umetnosti in umetnostne vzgoje financira predvsem iz javnih sredstev. Vprašanje financiranja se je izkazalo za enega ključnih dejavnikov, ki vpliva na urbano umetnostno vzgojo. Poleg tega je očitno, da je tudi pandemija COVID-19 pustila posledice. COVID-19 in posledične omejitve so marginaliziranim skupinam zmanjšale dostop do umetnosti. Tudi obstoječa spletna ponudba je za te ciljne skupine neznatna in razkriva problematične jezikovne ovire. Navsezadnje pa tudi ni akreditiranega učnega načrta, ki bi obravnaval potencial urbane umetnostne vzgoje. Urbane umetnosti so dinamično področje umetnosti, ki zahteva prožen pristop. Povezane so z družbeno komunikacijo, z ljudmi z različnimi ozadji, kulturami, družbeno realnostjo in urbanim prostorom. Zato ni 'škafle', v katero bi jo lahko umestili, niti metodološkega postopka, ki bi mu lahko sledili.

Priporočila

Samostojno izobraževanje je učinkovito - in potrebuje podporo!

Samostojno izobraževanje ponuja umetniške vsebine, delavnice in druge oblike formalnega in neformalnega umetniškega sodelovanja, ki se ne osredotočajo toliko na umetniške veščine, temveč bolj na izboljšanje splošne kakovosti življenja in dobrega počutja, vključno z zdravjem, ter na boljše vključevanje v skupnost. Zato je treba samostojne izobraževalce podpirati.

Naša priporočila, ki temeljijo na naših raziskavah, so naslednja:

- da bi bila prizadevanja na področju umetnostne vzgoje trajnostna in učinkovita, se morajo oblikovalci politik/upravljavci v vladi in kulturnih ustanovah **dogovoriti o ključnih in dolgoročnih ciljih prizadevanj**, povezanih z umetnostno vzgojo. Dobra sinergija med vsemi je ključna za doseganje pomembnega vpliva umetnostne vzgoje na družbo;
- potreben je sistem javnega financiranja, ki ne podpira le velikih kulturnih ustanov, temveč tudi **neodvisna združenja in posameznike**;
- da bi spodbudili večje število prijaviteljev k oddaji vlog, je treba **izboljšati obveščanje o razpisih** za financiranje ter **poenostaviti postopek in proces prijave**. Pristop k razpisom in terminologija, uporabljena v njih, bi se morala osredotočiti na vključujočo vlogo in si prizadevati zanjo, ne pa se osredotočati na ranljivost;
- **stabilno financiranje** bi omogočilo trajnejše in varnejše okolje, ki si ga želijo številni udeleženci iz ranljivih skupin. Takšno okolje jim omogoča, da se odprejo, izrazijo radovednost in pripravljenost za učenje. Obenem pa najbolj marginalizirani posamezniki in skupnosti ne morejo finančno prispevati k nobeni vrsti umetniških dejavnosti;
- **višje strukturno financiranje** je nujno za podporo in zagotavljanje finančne vzdržnosti pobud, ki si prizadevajo za socialno vključevanje prek umetnosti;
- podobno vprašanje se pojavi pri ocenjevanju učinkov posameznega projekta. Javni upravitelji želijo videti takojšnje in konkretne rezultate, medtem ko urbana umetnostna vzgoja ni hitra rešitev, temveč počasen proces. Učinek je **treba meriti na dolgi rok**;
- še en izziv, s katerim se srečujejo strokovnjaki, so ozke upravne kategorije, ki jih morajo izpolnjevati, ko zaprosijo za financiranje. Nevladna organizacija, ki je na primer formalno umeščena na polje pomoči marginaliziranim mladim, pogosto ne more zaprositi za financiranje umetniško usmerjenega projekta. **Javno financiranje, ki je odprto za prepletena področja**, bi bilo ključnega pomena za podporo ponudbi umetnostne vzgoje;
 - državna podpora je zelo potrebna, vendar je pomembno, da **umetnost in umetnostna vzgoja ostaneta neodvisni**;
 - potrebna je **raznolikost svetovalnih odborov**, da bi razumeli in obravnavali različne perspektive in potrebe skupnosti ter zagotovili ustrezno zastopanost na ravni odločanja in svetovanja;
 - potrebna so sredstva za **podporo "graditeljem mostov" in "ključnim delavcem"** oziroma tistim, ki v okviru kulturnih ustanov sodelujejo s skupnostmi. To je pomembno za premostitev vrzeli med obema skupinama in ustvarjanje prostora za nadaljnje sodelovanje;
 - ker si mnogi pedagogi in umetniki dolgoročno ne morejo privoščiti prostorov, bi poleg finančne podpore za umetnost in umetniško izobraževanje lahko prinesla veliko spremembo zagotovitev **namenske infrastrukture**. Tako bi lahko ustvarili številčnejše ali bolj opremljene skupnostne centre, kjer bi bila umetnost stalno na voljo vsem;
 - potrebo po mreženju bi zadostili z zagotavljanjem platform in forumov za izmenjavo, kjer se lahko podpirajo in vključujejo interesne skupine ter **ustvarjajo možnosti za komunikacijo in izmenjavo znanja**.

Decentralizacija kulturne ponudbe

Kot smo že omenili, se številni ljudi iz marginaliziranih skupnosti ne zavedajo obstoječih priložnosti za urbano umetnostno izobraževanje. Ena od pomembnih rešitev je, da se umetnost in umetniške dejavnosti prenesejo na urbane javne prostore. Urbana umetnostna vzgoja uspeva, če je dejavna v soseskah, kjer se ljudje počutijo povabljeni in se približujejo kulturni ponudbi, ki se ji sicer ne bi. Poleg tega umetnost, ki se odvija na prostem ali na odprtih/javnih mestih, zahteva interakcijo, pritegne vsakogar, ki gre mimo, in ima demokratičen značaj.

Most: pedagogi so ključnega pomena za uspeh izobraževanja na področju urbane umetnosti

Umetnostni pedagogi so tisti, ki omogočajo povezovanje umetnosti s skupnostnimi projekti. Za uspešne projekte urbane umetnostne vzgoje in gradnjo skupnosti s pomočjo umetnostne vzgoje so poleg umetniških spretnosti potrebne tudi pedagoške spretnosti in socialna občutljivost. Zlasti pri delu z ranljivimi posamezniki je njihova vloga pri pomoči in pri premagovanju strahov in negotovosti bistvenega pomena.

Umetnostni pedagogi se včasih znajdejo v vlogi socialnih delavcev ali različnih vrst terapevtov, za kar pa niso usposobljeni. Anketiranci iz naše ankete so predlagali umetnostne centre, ki bi nudili tudi psihološko podporo najbolj ranljivim udeležencem in supervizijo za učitelje. Številni pedagogi in umetniki so se pritoževali nad pomanjkanjem podpore, s katero se srečujejo v primerjavi z rednimi šolskimi učitelji. Podpora v obliki delovnega sindikata, združenja ali mreže bi nudila psihološko pomoč, mentorstvo, poklicni razvoj in možnosti financiranja.

Pedagogi in umetniki potrebujejo obliko nacionalnega predstavništva

Urbana umetnostna vzgoja je sredstvo za socialno vključevanje marginaliziranih skupin, disciplina, ki združuje umetnostno vzgojo in socialno delo. Krepitev urbane umetnostne vzgoje kot poklicnega prizadevanja je ključnega pomena za družbeni razvoj vsake države. Pedagogi s področja urbane umetnosti ter majhne in večje organizacije za umetnostno izobraževanje, ki so zdaj razpršene na različnih področjih in mestnih območjih, bi lahko združili svoje moči in ustvarili krovno telo z nacionalnim predstavništvom. Takšna zaveznitva na regionalni, nacionalni in

mednarodni ravni ne bi omogočila le izmenjave najboljših praks in jasno izrazila glas urbane umetnostne vzgoje, temveč bi vzpostavila tudi trdne odnose z oblikovalci kulturnih politik in upravljalci ter zagovarjala njihove potrebe prek socialnih kampanj, političnega lobiranja in skupnih ukrepov.

O projektu

Projekt URB_ART sofinancira Evropska komisija v okviru programa Erasmus+ za izobraževanje odraslih, njegov cilj pa je podpreti nizko kvalificirane odrasle v marginaliziranih skupnostih s pomočjo konceptov in dejavnosti urbanega umetniškega izobraževanja ter hkrati graditi trdno in trajnostno zavest o potencialu urbanega umetniškega izobraževanja. Projekt URB_ART spodbuja socialno vključenost ter medkulturne in transkulturne izmenjave, z velikim poudarkom na krepitvi gradnje skupnosti s težko dosegljivimi marginaliziranimi posamezniki in skupnostmi.

V okviru projekta je bilo po obsežnih raziskavah, ki so jih opravili vsi partnerji: EDUCULT (Avstrija), ZRC SAZU (Slovenija), Proportional Message (Portugalska), Reykjavík Ensemble (Islandija) in FilmWorks Trust (Združeno kraljestvo), pripravljenih več rezultatov. Ti rezultati so bili sestavljeni iz temeljne raziskave (IO1), ki je bila izvedena za oblikovanje nacionalnih in transnacionalnih kazalnikov uspeha in izzivov na področju urbane umetnostne vzgoje, zbornika virov pripovedovanja zgodb (IO2), v katerem so navedene uspešne zgodbe in dobre prakse transdisciplinarne in večjezične urbane umetnostne vzgoje. Program usposabljanja o izobraževanju na področju urbanih umetnosti (IO3) je urbanim umetnikom in praktikom omogočil, da se naučijo, kako so lahko metodologije urbane umetnosti dodana vrednost za socialno-izobraževalno posredovanje v skupnosti, medtem ko je zbirka videoprikazov primerov urbanih umetnosti v skupnosti (IO4) predstavila uspešne transnacionalne prakse vključevanja marginaliziranih skupnosti v programe in pobude na področju urbane umetnosti.

Zadnji rezultat projekta so dokumenti o politikah, ki obravnavajo potenciale transdisciplinarne urbane umetnostne vzgoje z vidika socialnega vključevanja. Ti dokumenti predstavljajo operativna in politična priporočila, ki so bila razvita po analizi rezultatov tega projekta, in so namenjeni oblikovalcem odločitev in politik na medsektorskem področju izobraževanja odraslih, umetnosti in kulture.

Upoštevali so metro- in večjezične pristope ter razmišljajo o participativnem pristopu in funkciji umetnostne vzgoje na urbanih območjih. Poleg tega povzemajo, kako rezultati raziskave, projektni dogodki in aplikativno usmerjeni rezultati prispevajo k družbeni inkluzivnosti in medkulturnemu dialogu ter kako lahko podpirajo ustvarjalni in izobraževalni sektor.

Kontakt

Za URB_ART konzorcij:

EDUCULT - Denken und Handeln in Kultur und Bildung
Museumsplatz 1/e-1.6
A-1070 Wien
office@educult.at
<https://educult.at>